

BLOGI

Blogi: Kiina ravistelee vanhaa finanssiarkkitehtuuria

17.9.2015 – Kiinan talous

KIRJOITTAJA

Olli-Pekka Lehmussaari

Viime vuosina kansainvälisessä finanssiarkkitehtuurissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vanhat rakenteet ovat vielä pystyssä, mutta niiden rinnalle on syntynyt ja syntymässä uusia rakenteita.

Ensimmäinen sykäys muutoksille tapahtui välittömästi Aasian finanssikriisin jälkeen, kun vuonna 2000 sovittiin 13 Aasian maan kesken ns. Chiang Mai -aloitteesta.

Aloite tulkittiin osoitukseksi tyytymättömyydestä Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin toimia kohtaan. Katsottiin, että Aasian maiden sopeutusohjelmiin liitetty tiukka ehdollisuus oli liiallista ja että ehdot saneltiin pääsääntöisesti länsimaiden toimesta. Koska Aasian maiden vaikutusvalta molempien instituutioiden johtokunnissa oli vähäinen, tilanteeseen voitiin vain sopeutua. Monet kriisimaiden kansalaiset kokivat tämän epädemokraattiseksi tunkeiluksi.

Chiang Mai -järjestely perustuu monenkeskisiin valuutanvaihtosopimuksiin, joissa järjestelyssä mukana olevat maat ovat kollektiivisesti sitoutuneet valuutanvaihtosopimuksiin ennalta sovittujen periaatteiden mukaisesti. Tällä hetkellä järjestelyn suuruus on 240 mrd. dollaria.

Useat nousevien talouksien maat katsovat, että toivotut hallintouudistukset Maailmanpankissa ja Kansainvälinen valuuttarahastossa mätelevät paikallaan, eikä vallankäyttö vastaa maailmantalouden muuttuneita voimasuhteita.

Erityisesti USA:n kongressin saamattomuus jo viisi vuotta sitten Kansainvälisen valuuttarahaston johtokunnassa sovitun hallintouudistuksen ratifiointissa on kalvanut useita rahaston jäsenmaita. Ratifiointi siirtäisi äänivaltaa nouseville talouksille ja vahvistaisi valuuttarahaston rahoitusresursseja tuntuvasti. Nousevat taloudet ovat kyllästyneet odottamaan.

Kiinan johdolla Aasiaan onkin perustettu uusia rahoituslaitoksia, joiden tavoitteena on mm. toimia turvaverkkoina mahdollisten rahoituskriisien iskiessä sekä vähentää perinteisten monenkeskisten kansainvälisten rahoituslaitosten painoarvoa globaalitaloudessa.

Viestinä kasvaneesta turhautuneisuudesta Brasilia, Venäjä, Kiina, Intia ja Etelä -Afrikka (ns. BRICS-maat) päättivät kesällä 2014 BRICS-maiden huippukokouksessa Fortalezassa Brasiliassa perustaa kaksi uutta instituutiota.

Mahdollisten maksutasepaineiden varalta mm. sovittiin 100 miljardin dollarin suuruisesta varautumisrahastosta (Contingent Reserve Arrangement). Rahaston tarkoituksena on turvata järjestelyssä mukana olevien maiden valuuttalikviditeetti mahdollisten rahoitusongelmien varalta. Järjestely on toteutettu siten, että BRICS-maiden keskuspankit ovat sitoutuneet tekemään tarvittaessa valuutan vaihtosopimuksia toistensa kanssa Yhdysvaltojen dollaria vastaan.

Tavoitteena on pienentää BRICS-maiden talouksien häiriöalttiutta äkillisille pääomanliikkeiden vaihteluille ja siten vakauttaa rahoitusmarkkinoita. Kiinan vaikutusvalta järjestelyssä on merkittävä, koska sen äänivalta on vajaat 40 prosenttia. Avunpyynnön hyväksymiseen riittää yksinkertainen enemmistö.

Toinen merkittävä Fortalezassa tehty päätös oli uuden kehityspankin, ns. BRICS-pankin (New Development Bank), perustaminen. Kullakin BRICS-maalla on pankissa yhtäläinen äänimäärä. Pankin pääoma on suuruudeltaan 100 mrd. dollaria ja sen varoilla on tarkoitus rahoittaa lähinnä infrastruktuuri-investointeja nousevissa talouksissa ja kehitysmaissa. Pankin toimipiste on Shanghaissa Kiinassa ja pankin tavoitteena on myöntää ensimmäiset lainat ensi vuoden alussa.

Kansainvälisen finanssiarkkitehtuurin Kiina-vetoinen uudistus jatkui, kun Kiinan presidentti Xi Jinping esitti uuden Aasian infrastruktuuripankin (Asian Infrastructure Investment Bank) perustamista vuoden 2013 lokakuussa. Pankin tavoitteena on pääasiassa rahoittaa infrastruktuuri-investointeja Aasiassa, lisätä Aasian maiden taloudellista integraatiota ja edistää kestävästä kehitystä. Prioriteetit täsmentyivät pankin toiminnan alkaessa vuoden 2016 tammikuussa.

Tällä hetkellä infrastruktuuripankin perustajajäsenmaita on 57, joista suurin osa on jo allekirjoittanut pankin perustamissopimuksen. Kaikki pohjoismaat ovat pankin perustajajäseniä. Merkille pantavaa on, että Japani ja Yhdysvallat eivät halunneet liittyä pankin perustajiin. Pankin pääkonttori sijaitsee Pekingissä ja sen enimmäispääoma on 100 mrd. dollaria.

Uudet rahoitusinstituutiot haastavat vanhat talousrakenteet ja asettavat paineita Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston uudistamiselle. Vaikka uusien alueellisten rahoituslaitosten tulivoima on toistaiseksi rajallinen, toimivat ne uusina turvaverkkoina mukana oleville maille. Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden vakauden näkökulmasta on toivottavaa, että alueellisten rahoituslaitosten vaikutusvalta vahvistuu.

Avainsanat

[Kiina](#)